

Головбух Агро

№ 4

Лютий 2026

 Експертус
ЦИФРОВЕ ВИДАВНИЦТВО

Дайджест змін 2025–2026 років для бухгалтерів агропідприємств

Нестационарні ємності
понад 250 л і ліцензія
на зберігання пального:
що хоче бачити ДПС

Екіпаж з технікою
працює на двох
агропідприємствах:
як оплачувати роботу

Із лютого 2026 року
уряд відновив
позапланові та планові
перевірки

ВЕБІНАРИ

Лише гарячі теми

Головбух
Агро

Безплатно для передплатників

Олена
Озерова

Тетяна
Купчик

Альона
Любанова

Ганна
Чернишова

Олена
Сердюк

Реєструйтеся на seminar.expertus.com.ua

Отримуйте відповіді від експертів
під час прямих трансляцій

Переглядайте записи минулих вебінарів

Михайленко Дмитро,

керуючий партнер юридичної компанії «Ctowe LF Ukraine», голова Комітету підприємців з податкових питань при Торгово-промисловій палаті України

Добродій Тетяна,

головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики

Єфімов Олександр,

адвокат, аудитор, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктор філософії права

Висіцька Ірина,

адвокат із 21-річним досвідом у сфері земельних відносин, керуюча Адвокатським бюро «Висіцької «ВІВ Лігал»

Кричун Петро,

президент Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, канд. екон. наук (PhD), MBA, CFO групи компаній

Рогозний Сергій,

сертифікований аудитор, юрист, керівник комітету з фінансів Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України

Чмерук Микола,

начальник Офісу великих платників податків ДПС

Е-журнал «Головбух Агро» відтепер житиме в системі

Колеги, вітаю! Вже майже місяць ви тестуєте нову систему «Експертус Головбух Агро». Тож маємо для вас новину: відтепер ваш фаховий е-журнал житиме в системі «Експертус Головбух Агро».

Нова платформа відкриває більше можливостей. Тепер ви щодня отримуватимете нові статті, роз'яснення, зразки та коментарі в одному просторі — без пауз та очікувань.

Умови перехідного періоду:

- доступ до системи отримуєте на час своєї передплати за тарифом «STANDARD»;
- подовжити доступ можете тільки на систему «Експертус Головбух Агро»;
- доступ до журналу на цій платформі маєте ще впродовж двох місяців. За цей період зможете зберегти важливі для вас публікації. Однак не хвилюйтеся: архів із 2023 року залишається для вас доступним — можете працювати з попередніми випусками у зручний для себе час.

Для поціновувачів журналу **наприкінці кожного місяця** ми, як і раніше, формуватимемо матеріали у звичному журнальному форматі.

Використовуйте **нові можливості системи** «Експертус Головбух Агро»:

- стежте за важливими публікаціями й новинами на головній сторінці;
- користуйтеся базою консультацій, довідників і нормативки;
- працюйте із сервісами системи;
- звертайтеся по допомогу до консультантів у чаті.

Ми дбаємо про те, щоб система була максимально зручною та зрозумілою для вас.

Бажаю вам приємної роботи! Поділіться, будь ласка, своїм **відгуком про систему** — нам важливо знати вашу думку.

З повагою
Наталія Дубчак,
головний редактор

Огляд змін

Редакція системи «Експертус Головбух Агро»

- 3** Дайджест змін 2025–2026 років для бухгалтерів агропідприємств

Оксана Шарова

- 19** Як рахувати мінімальне річне МПЗ за неповний рік: роз'яснення від Мінфіну

організація діяльності

Ольга Гонтаренко

- 22** Нестационарні ємності понад 250 л і ліцензія на зберігання пального: що хоче бачити ДПС

податки

Ірина Висіцька

- 25** Чи коригувати МПЗ пропорційно до строку володіння землею

Ірина Висіцька

- 27** Чи може ФОП – єдинник другої групи – зменшити МПЗ на суму земельного податку за орендовані паї

Олена Сердюк

- 29** Як єдиннику третьої групи розрахувати МПЗ-різницю залежно від сільгоспчастки

Олена Іваненко

- 32** Земля під арештом: чи сплачує орендар єдиний податок четвертої групи та земельний податок

оплата праці

Світлана Лістрова

- 35** Екіпаж з технікою працює на двох агропідприємствах: як оплачувати роботу

перевірки

Ірина Константинова

- 41** Із лютого 2026 року уряд відновив позапланові та планові перевірки

Головбух Агро
№ 04 (148) від 23.02.2026

Виходить із листопада 2019 року

0 44 586 56 06
0 800 21 12 20
shop.expertus.media
buhplatforma.com.ua

Продуктовий директор
Експертус Головбух
Альона Любанова

Головний редактор,
відповідальний за випуск
Наталія Дубчак
dubchak@expertus.media

Над випуском працювали
Ольга Жирнова
Олена Озерова
Ганна Чернишова
Олена Сердюк
Ольга Гонтаренко
Микола Кирильчук
Ірина Константинова
Олена Коваленко

Дизайн та верстка
Тетяна Атрошенко,
Ігор Пальчевський

Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних матеріалів. Позиція редакції може не збігатися з позицією автора.

Передрук матеріалів журналу «Головбух Агро», будь-яке їх цитування, публікація їх анотованих оглядів допускаються лише з письмового дозволу продуктового директора.

Підписано до випуску 23.02.2026

© Цифрове видавництво Експертус, 2026

Останніми роками новацій стільки, що їх складно відстежити, а надто запам'ятати. Не спрощує завдання й те, що початок дії норм навіть із одного документа може бути розкиданий у часі. Тому зібрали для вас ключові зміни в одному огляді – пробіжіться й пригадайте, щоб не наробити помилок

Дайджест змін 2025–2026 років для бухгалтерів агропідприємств

Редакція системи
«Експертус Головбух Агро»

З нашою шпаргалкою пригадаєте новації, які могли пропустити.

Відновлення перебігу строків позовної давності

4 вересня 2025 року набрав чинності Закон України «Про внесення зміни до розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України щодо поновлення перебігу позовної давності» від 14.05.2025 № 4434-ІХ, яким відновили перебіг строків позовної давності (ПД), призупинених спочатку через карантин, а потім — через воєнний стан. Тобто запустили алгоритми списання безнадійної дебіторки / кредиторки через сплив позовної давності. Йдеться саме про ПД — період, протягом якого кредитор має право позиватися до боржника через суд.

Із 4 вересня 2025 року строки ПД знов почали обчислювати для боргів, що виникли ще до карантину (якщо ці строки не спливали до 12 березня 2020 року). Для заборгованостей, що з'явилися під час або пізніше за карантин, строки ПД стартували з нульової позначки знову ж таки з 4 вересня 2025 року.

Скасування ГК, перетворення підприємств, нові форми володіння та користування державним / комунальним майном

Із 28.08.2025 Господарський кодекс України **втратив чинність** згідно із Законом України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний

період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX (далі — Закон № 4196).

Окрім того, Закон № 4196 **заборонив створювати** нові юрсоби, зокрема, в організаційно-правових формах (ОПФ):

- державні та комунальні підприємства;
- приватні, дочірні, іноземні підприємства;
- підприємства об'єднання громадян (релігійні організації, профспілки);
- підприємства споживчої кооперації.

Закон № 4196 також встановив **нові правила ліквідації та реорганізації** певних юросіб: прописали процедури припинення (у формі перетворення або ліквідації) протягом трьох років державних (окрім некомерційних) і комунальних підприємств у ТОВ АТ, державні (комунальні) некомерційні та інші підприємства. Виняток – підприємство перебуває в процесі банкрутства.

Ще одна **новація Закону № 4196**: якщо на день, коли ухвалили рішення про перетворення за підприємством було закріплено майно на праві господарського відання або на праві оперативного управління, то майно:

- закріплене на праві господарського відання, передають до статутного капіталу правонаступника (окрім майна, що не підлягає приватизації);
- закріплене на праві господарського відання (що не підлягає приватизації) і на праві оперативного управління, передають правонаступнику на праві узурфуку.

Компенсація вартості майна суб'єктів господарювання, пошкодженого внаслідок воєнних дій

29 листопада 2025 року уряд Постановою № 1541 затвердив «Порядок надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, пошкодженого або знищеного внаслідок збройної агресії РФ, та часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків», що його застосовують з початку 2026 року. Учасниками програми компенсацій не можуть бути суб'єкти державного та комунального секторів економіки, нерезиденти, податкові боржники, банкрути, підсанкційні особи. Вона поширюється лише на приватний бізнес.

Запровадили два варіанти часткової компенсації матеріальних втрат від війни для ФОПів та юросіб.

1. Безпосереднє часткове відшкодування. Його механізм: суб'єкт господарювання (СГ) заздалегідь заявляє про участь, потім сплачує внесок (0,5% вартості ймовірного збитку за пошкодження / знищення майна) одноразово під час подання заяви. Якщо після 1 січня 2026 року майно буде пошкоджено внаслідок чітко визначених воєнних подій, СГ отримає компенсацію.

Цей варіант діє **виключно** для 10 регіонів України підвищеного ризику: Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Миколаївської,

Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської та Чернігівської областей (окрім ТОТ станом на 28.11.2025).

Максимальна компенсація, яку можна отримати, — 10 млн грн разом із пов'язаними особами за весь період дії програми.

2. Підтримка через страхування. Її суть: укладаєте зі страховою компанією договір страхування майна від воєнних ризиків (тих самих, що покриває перший варіант компенсації). Сплачуєте повну страхову премію, а після сплину строку дії договору держава компенсує частину витрат за формулою: (страховий тариф – 1%) × страхова сума.

Програма діє по всій території України (окрім ТОТ станом на 28.11.2025).

Граничний розмір виплат — 1 млн грн на рік на одного СГ разом із пов'язаними особами за всіма договорами страхування.

Оплата праці

Мінімальна зарплата

Після півторарічної перерви з 01.01.2026 збільшили розмір мінімальної зарплати із 8000 грн до 8647 грн.

Водночас із 01.01.2026 зросли:

- мінімальний страховий внесок — із 1760,00 до 1902,34 грн;
- максимальна місячна база, з якої нараховують ЄСВ, — із 160 000 до 172 940 грн;
- граничний дохід для податкової соціальної пільги — із 4240 до 4660 грн;
- неоподатковувані:
 - добові — із 800,00 до 864,70 грн;
 - нецільова благодійна допомога — із 4240 до 4660 грн;
 - розмір негрошового подарунка — із 2000,00 грн до 2161,75 грн.

Лікарняні

Із 04.04.2025 сумісникам повернули право на лікарняні й декретні за кошти ПФУ.

Водночас із цієї дати лікарняні внаслідок нещасного випадку потрібно оплачувати як звичайні лікарняні — за всіма місцями роботи. Проте роботодавець, за місцем роботи якого стався нещасний випадок, перші 17 днів тимчасової непрацездатності оплачує власним коштом, із 18-го дня — ПФУ. За рештою місць роботи цього працівника лікарняні оплачують у загальному порядку: перші 5 днів тимчасової непрацездатності коштом роботодавця, починаючи із 6-го дня — коштом ПФУ.

Згодом — із 18.07.2025 — сталися зміни в розрахунку середньої зарплати для лікарняних. Якщо працівник не працював усі робочі дні календарного місяця, весь місяць вилучайте з розрахунку, як і виплати, що нараховували в цьому місяці.

Індексація

У 2026 році індексацію знов «обнулили» із січня, який взяли за базовий місяць. Такий сценарій вже реалізували у 2024–2025 роках.

Тому в січні 2026-го індексацію не проводьте. Вона може виникнути не раніше ніж у квітні, але за умови, що індекс споживчих цін (ІСЦ) за лютий 2026-го перевищить поріг у 103%. У 2025 році індексація вперше виникла в липні.

Працевлаштування осіб з інвалідністю

Норматив робочих місць

Із 01.01.2026 депутати скоригували норматив робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю (*дали* — норматив). Роботодавці, які його не виконають, сплачуватимуть щоквартальний внесок. Вони також інформуватимуть про працевлаштування осіб з інвалідністю та подаватимуть звітність про сплату внеску.

Обов'язкова умова, за якої зможете зарахувати працевлаштовану особу з інвалідністю до виконання нормативу: встановіть їй оплату праці більшу за мінімальну зарплату в розрахунку за повністю відпрацьований календарний місяць. Якщо не дотримаєте цієї вимоги, працівника з інвалідністю не враховують до виконання нормативу.

Роботодавець повідомлятиме до територіального органу ПФУ про працевлаштування особи з інвалідністю в порядку, визначеному законодавством. Формат цього повідомлення наразі не відомий.

Підприємства, які не виконали нормативу в періодах до 01.01.2026, нараховуватимуть адміністративно-господарські санкції за порядком, що діяв до 01.01.2026. У березні 2026-го такий розрахунок отримають і ті, хто не виконає нормативу за 2025 рік.

Нові правила визначені в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю» від 15.01.2025 № 4219-IX.

Внесок на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю

Роботодавці, які не виконали нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю (*дали* — норматив) за 2024 рік, у березні 2025-го отримали розрахунок сум адміністративно-господарських санкцій (*дали* — АГС), що мали сплатити до 15.04.2025. У березні 2026-го такий розрахунок отримають і ті, хто не виконає нормативу за 2025 рік. Підприємствам, які не виконали нормативу в періодах до 01.01.2026, нараховуватимуть АГС за порядком, що діє до 01.01.2026.

У 2026 році роботодавці, які не виконають квартального нормативу, замість АГС сплачуватимуть внесок на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю. Внесок сплачуватимуть роботодавці, в яких у календарному кварталі середньооблікова кількість штатних працівників облікового складу становить вісім і більше працівників і які в цьому кварталі не виконали нормативу.

У 2026 році маєте до 10.05.2026 вперше визначати, чи виконали норматив та чи звітувати про суму внеску за I квартал

Про нарахування і сплату внеску доведеться звітувати до ПФУ. Для цього органам ПФУ мають передати адміністрування ЄСВ. Доки

адміністрування ЄСВ залишається за ДПС, внесок адмініструватимуть податкові органи за окремими правилами.

ЄСВ

Упродовж 2025 року було декілька змін у порядку нарахування ЄСВ.

Працівники
з інвалідністю

Повнолітні особи підтверджують інвалідність:

- виписками / довідками до акта огляду МСЕК, що їх видали до 31.12.2024;
- витягами з рішень експертних команд, що їх видали з 01.01.2025.

За наявності одного із цих документів роботодавець застосовує до зарплати працівника з інвалідністю пільгову ставку ЄСВ (8,41%). Відповідні зміни до Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженої наказом Мінфіну від 20.04.2015 № 449, внесли 20.06.2025.

Довідка МСЕК продовжує діяти на строк інвалідності, що в ній записали. Якщо переогляд особі призначили на дату після 01.07.2025, довідка залишається чинною до дати, що в ній зазначили. Якщо довідка МСЕК, яку надав працівник, є безстроковою, можете продовжувати застосовувати ставку ЄСВ 8,41%.

Як діяти, якщо працівник має довідку МСЕК із **простроченою датою переогляду**? У цьому разі зможете застосовувати пільгову ставку ЄСВ з дати, коли отримаєте від такого працівника витяг з рішення експертної команди.

Тож очікуйте витяг з рішення експертної команди від працівників, яким:

- встановлюють інвалідність вперше у 2026 році;
- призначили дату переогляду у 2026 році.

У 2025-му та 2026 році **максимальна база** нарахування ЄСВ становить 20 мінзарплат (для 2025 року — **160 000,00 грн**; 2026-го — **172 940,00 грн**).

Максимальний ЄСВ за місяць становить у:

- 2025 році — **35 200,00 грн**;
- 2026 році — **38 046,80 грн**.

Виняток — грошове забезпечення, грошові винагороди та інші виплати, що їх нараховують військовослужбовцям, поліцейським та особам рядового і начальницького складу. Для таких доходів на 2026 рік залишили максимальну базу нарахування ЄСВ на рівні 15 мінзарплат — **129 705,00 грн**.

Пільгу щодо звільнення від сплати ЄСВ законодавець розширив і на ФОПів, які проходять військову службу за контрактом. Відповідні зміни містить Закон України «Про внесення змін до Податкового

Максимальна база
нарахування ЄСВ
і мінімальний страховий
внесок

ФОПи-
військовослужбовці

кодексу України та інших законів України щодо розширення доступу пацієнтів до лікарських засобів, що підлягають закупівлі особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я, шляхом укладення договорів керованого доступу» від 18.06.2025 № 4505-ІХ.

Пільга діє із **01.08.2025**, якщо ФОП:

- мобілізувався;
- служить за контрактом;
- виконує обов'язки із мобілізації за посадами, що їх передбачають штати воєнного часу;
- служить як резервіст у період особливого стану.

Підстава для пільги з ЄСВ — відомості, які отримує ДПС з Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів (далі — реєстр «Оберіг»), про платників ЄСВ щодо дати їх:

- мобілізації;
- укладення контракту;
- демобілізації / звільнення з військової служби.

Якщо в реєстрі «Оберіг» немає відомостей про дату мобілізації, укладення контракту, демобілізації / звільнення з військової служби або ДПС не отримала їх, ФОП подає:

- заяву;
- копію військового квитка або іншого документа, що його видав відповідний держорган;
- копію контракту.

У 2026 році пільга для ФОПів-військовослужбовців продовжує діяти, оскільки особливий період не скасували.

ФОПи-працівники

Із 01.10.2025 ФОПів та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, звільнили від сплати ЄСВ за себе, якщо мінімальний страховий внесок сплачує за них будь-який роботодавець. Тобто законодавець скасував умову про основне місце роботи, яку раніше містила частина шоста статті 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI (далі — Закон про ЄСВ). Відповідні зміни містить Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» та з метою удосконалення окремих положень податкового законодавства» від 16.07.2025 № 4536-ІХ (далі — Закон № 4536).

Тож **ФОПи можуть не сплачувати ЄСВ за себе, якщо:**

- вони проходять військову службу;
- військова частина сплачує за них не менше мінімального ЄСВ.

Аналогічний підхід застосовуйте в ситуації, коли місцевий орган соцзахисту або ПФУ виплачує соціальну виплату на дітей, якщо за період її виплати цей орган сплачує ЄСВ (виконує функції роботодавця).

Періоди отримання виплат на дітей

Із 2026 року мати, батько чи опікун дитини отримуватимуть збільшену одноразову допомогу під час народження дитини. З'явиться також окрема допомога на дитину до її однорічного та трирічного віку. Підстава — Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки сімей з дітьми та створення умов, які сприяють поєднанню материнства (батьківства) з професійною діяльністю» від 05.11.2025 № 4681-ІХ.

Жінки, які народили дитину до **01.01.2026**, не втрачають стажу за період 36 місяців від дати народження дитини, впродовж якого отримують щомісячні частки допомоги під час народження дитини. За цей період ПФУ сплачує за них ЄСВ у розмірі мінімального страхового внеску.

Жінкам, які народять дитину **01.01.2026 та пізніше**, призначають допомогу до досягнення дитиною однорічного віку. Період отримання цієї допомоги теж зараховують до страхового стажу, оскільки за них сплачуватимуть ЄСВ. Подальші виплати на дітей залежать від того, чи стане жінка до роботи на умовах повного робочого часу після того, як дитині виповниться один рік.

ЄСВ за період вимушеного прогулу

Як нараховувати ЄСВ, якщо строк виконання окремих робіт / послуг перевищує календарний місяць? У цьому разі застосовуйте спецправило: спочатку розділіть зарплату / дохід за результатами такої роботи на кількість місяців, за яку її нараховували, а потім на отриману суму нарахуйте ЄСВ (ч. 2 ст. 7 Закону про ЄСВ). Із 26.01.2026 це правило застосовують також у випадку, коли особі нараховують різницю в заробітку за час виконання нижчеоплачуваної роботи.

При цьому за кожен місяць вимушеного прогулу або за час виконання нижчеоплачуваної роботи нараховуєте щонайменше мінімальний страховий внесок. У такий спосіб забезпечите працівнику в повній мірі страховий стаж. Нарахований на такі виплати ЄСВ сплачуйте одночасно з отриманням / перерахуванням коштів для цих виплат. Відповідні зміни містить Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зарахування до страхового стажу періоду незаконного звільнення працівника» від 03.12.2025 № 4697-ІХ.

ПДФО

Квартальна Об'єднана звітність для ФОПів

За 2025 рік податкові агенти звітували з ПДФО, ЄСВ та військового збору щомісяця у Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затвердженому наказом Мінфіну від 13.01.2015 № 4 (далі — Об'єднана звітність).

Зі звітних кварталів 2026 року ФОПи та особи, які провадять незалежну професійну діяльність, подають Об'єднану звітність щокварталу — протягом 40 календарних днів після останнього календарного дня звітного / податкового кварталу. Чекаємо на зміни до форми звітності.

 Податкова знижка

Із 01.10.2025 учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни отримали право на податкову знижку з ПДФО у разі сплати орендної плати за договором оренди житла (зміни містить Закон № 4536). Скористатися податковою знижкою за 2025 рік можуть фізособи — громадяни України, із зарплат яких податкові агенти утримали ПДФО, та у звітному 2025 році понесли відповідні витрати.

Щоб отримати податкову знижку з ПДФО, фізособа має подати податкову декларацію про майновий стан і доходи за 2025 рік до органу ДПС за місцем своєї податкової адреси

Військовий збір

Із доходів, які включатимете до річної податкової декларації про майновий стан і доходи за 2025 рік, утримуєте військовий збір за ставкою 5%. Це стосується доходів:

- фізосіб, які декларують доходи;
- ФОПів-загальносистемників;
- фізосіб, які провадять незалежну професійну діяльність.

Річну податкову декларацію про майновий стан і доходи подайте до 01.05.2026

Податок на прибуток

Із 5 жовтня 2025 року, після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу» від 21.08.2025 № 4577 (далі — Закон № 4577), платники єдиного податку — сільгосптоваровиробники зобов'язані сплачувати податок на прибуток із доходів (прибутків), визначених за правилами бухгалтерії, отриманих від:

- операцій продажу або іншого відчуження цінних паперів;
- емітента корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів, що засвідчують його право власності на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку (абз. 4 пп. 133.1.1 ПК).

Для таких платників встановили річний податковий період (пп. «е» п. 137.5 ПК). Наразі форма Декларації не передбачає окремого рядка для цих доходів, проте наступні зміни до форми передбачають появу нового рядка 02.1 ЄП і, відповідно, нового додатка ЄП для цих потреб.

Із 1 січня 2025 року запрацювали два нових економічних критерії пов'язаності осіб. Зміни внесли до підпункту 14.1.159 ПК, який надає визначення пов'язаних осіб.

 Зміни для єдинників четвертої групи

 Нові критерії пов'язаності осіб

1. Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)

Нерезидента вважатимуть пов'язаною особою, якщо виконуються дві умови одночасно:

- річний обсяг поставок окремому нерезидентові становить 75% і більше річного обсягу поставок усім нерезидентам;
- доходи від реалізації продукції такому окремому нерезидентові становлять 50% і більше загального обсягу доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг у рядку «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (ф. № 2).

2. Придбання товару в нерезидента

Нерезидента вважатимуть пов'язаною особою, якщо виконуються дві умови одночасно:

- річний обсяг придбань в окремого нерезидента становить 75% і більше річного обсягу придбань в усіх нерезидентів;
- витрати на придбання продукції в такого окремого нерезидента становлять 50% і більше загальної вартості продукції (товарів, робіт, послуг), яку придбав платник податку протягом року.

Ці критерії запрацювали з 01.01.2025. Тому застосовуйте їх до операцій, що проводите починаючи з 01.01.2025.

ПДВ

Дата	Суть зміни	Підстава
Звільнення від ПДВ		
Із 26.12.2025	Пільгується ввезення на митну територію України товарів, що їх визначає пункт 9-27 розділу XXI Митного кодексу України (МК,) для використання у власній діяльності не лише з виробництва та ремонту, а й модернізації. Розширили перелік підстав , за яких товари, що їх ввезли зі звільненням від ПДВ і мита, не вважають такими, що їх використали за нецільовим призначенням, зокрема: <ul style="list-style-type: none">– технологічний брак, знищення чи втрату товарів під час виробництва або випробувань. Умова – підтвердили їх списання та/або видалення у встановлений законом спосіб;– втрати внаслідок аварій або форс-мажору, якщо це документально підтвердили згідно із частиною третьою статті 192 МК	Пункт 95 підрозділу 2 розділу XX ПК
Із 01.01.2026	Більше не діє пільга на операції із ввезення на митну територію України та постачання на митній території України нових транспортних засобів (у т. ч. тих, що їх виробили в Україні), оснащених двигунами внутрішнього згорання з іскровим запалюванням, що працюють виключно на стисненому природному газі метані, зрідженому природному газі метані або біогазі, що класифікують за УКТ ЗЕД у: <ul style="list-style-type: none">– товарній підпозиції 8701 23;– товарній категорії 8701 29 00;– товарних позиціях 8703, 8704	Пункт 64-1 підрозділу 2 розділу XX ПК
До 01.01.2029	Подовжили «генераторну» пільгу за операціями із ввезення, у т. ч. переміщення / пересилання у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, товарів за кодами УКТ ЗЕД, що визначає пункт 9-36 розділу XXI МК	Пункт 87-1 підрозділу 2 розділу XX ПК

Податок на нерухоме майно

Дата	Суть зміни	Підстава
Зменшення бази оподаткування		
Із 01.01.2025	Під час обчислення бази оподаткування об'єктів житлової нерухомості чи їхніх часток, що перебувають у власності фізосіб, не враховують об'єкти, розташовані на тимчасово окупованих територіях і територіях активних бойових, на які поширюється «воєнне» звільнення від нарахування та сплати податку на нерухоме майно. Вилучення із об'єктів оподаткування діє за період із 01.01.2025 до останнього числа місяця, у якому завершено активні бойові дії або тимчасову окупацію на відповідній території. Дати початку та завершення активних бойових дій або тимчасової окупації визначають відповідно до даних Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого наказом Мінінфраструктури від 28.02.2025 № 376	Пункт 69.22 підрозділу 10 розділу ХХ ПК

Плата за землю

Дата	Суть зміни	Підстава
Нова звітність		
Із 01.01.2026	Запровадили нову форму декларації з орендної плати за земельні ділянки сільгосппризначення державної власності, що їх передали в оренду відповідно до статті 120-1 глави 19 розділу IV Земельного кодексу України. Орендну плату за такою декларацією сплачуватимуть за новим кодом бюджетної класифікації – 18011200	Наказ Мініфіну від 14.03.2025 № 154

Е-ТТН

Починаючи з грудня 2025 року в Україні фактично у повноцінному режимі запустили використання для бізнесу електронних товарно-транспортних накладних (е-ТТН). Паперової форми ТТН не вимагають, якщо перевізник під час перевезення використовує е-ТТН, яку сформував авторизований оператор платформи ЕДО.

Клуб білого бізнесу

Із 01.01.2026 діють оновлені правила членства. Зміни до Податкового кодексу України (ПК) набрали чинності з 1 січня 2026 року. Тож їх застосовують до формування переліку членів Клубу за підсумками IV кварталу 2025 року.

Основні новації:

1. Вимоги до штрафів за порушення подання звітності — **пом'якшені**. Штрафи допускаються, але їх сума за останніх три місяці **не має перевищувати мінімальну заробітну плату** (на 1 січня звітного року). Умова: штрафи мають бути **сплачені** (пп. «г» пп. 69.41.1 підрозд. 10 розд. ХХ ПК).

2. Бенефіціари — тільки достовірні дані. У ЄДР має бути актуальна інформація без позначок про недостовірність або відсутність інформації (пп. «і» пп. 69.41.1 підрозд. 10 розд. XX ПК).

3. Галузь і зарплата — уточнено:

- галузь визначають за основним кодом КВЕД (на рівні класу);
- для унікальних галузей — мінімальна середня зарплата має становити двократний розмір мінзарплати на початок року (пп. 69.41.2 підрозд. 10 розд. XX ПК).

4. Податок на прибуток — нова умова: потрібно не лише сплачувати податок на рівні, не нижчому ніж середній по галузі, а й мати позитивний об'єкт оподаткування за останній квартал (пп. «а» пп. 69.41.2.1 підрозд. 10 розд. XX ПК).

Трудові відносини

Єдиний реєстр
кваліфікацій

Із 02.05.2025 діє Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення національної системи кваліфікацій відповідно до актуальних потреб ринку праці» від 15.04.2025 № 4353-ІХ. Ним запровадили Єдиний реєстр кваліфікацій — Класифікатор професій. Строк його створення становить один рік — до 02.05.2026.

Водночас скасували обов'язок роботодавця подавати службам зайнятості інформацію про попит на робочу силу (вакансії). Тому із 02.05.2025 роботодавці можуть подавати форму № 3-ПН за бажання.

Практика студентів
профтехосвіти

Законом України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-ІХ (діє із 12.09.2025) статтю 21 КЗпП доповнили студентським трудовим договором. Його укладають між собою здобувач освіти та підприємство. Він передбачає поєднання в межах освітньої програми здобуття освіти на робочому місці, зокрема, за дуальною формою навчання, з трудовими відносинами. Строк дії студентського трудового договору не може перевищувати строку навчання.

Також втратить чинність вимога спрямовувати 50% зарплати за виробниче навчання, виробничу практику та інші види практичного навчання здобувачів освіти на рахунок закладу освіти. Винагороду за виконану роботу в межах проходження практичної підготовки переказуватимуть на рахунок здобувача професійної освіти на підставі студентського трудового договору згідно із законодавством.

Однак механізм розподілу зарплати за виробниче навчання, виробничу практику та інші види практичного навчання здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що діяв станом на 12.09.2025, продовжує діяти для здобувачів професійної освіти, які вступили до цих закладів до 01.01.2026.

Оцифрування паперових
трудових книжок

Паперові трудові книжки треба перевести в електронний формат до 10.06.2026. П'ятирічний перехідний період встановили в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» від 05.02.2021 № 1217-ІХ.

Щоб оцифрувати трудову книжку, сканкопії може подати як власне працівник, так і його роботодавець, через вебпортал електронних послуг ПФУ.

Строки звернення працівників до суду

11.12.2025 набрало чинності рішення КС від 11.12.2025 № 1-р/2025. Ним відновили попередні строки звернення працівника до суду про стягнення зарплати та інших належних працівникові виплат. Тримісячний строк на таке звернення визнали неконституційним. Тож із 11.12.2025 строк звернення працівників до суду щодо заборгованості із зарплати не обмежується.

Особливості трудових відносин в умовах воєнного стану

Упродовж 2025 року законодавець запровадив одразу декілька змін до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-ІХ.

1. Із 14.06.2025 кожен зі сторін трудового договору зобов'язали постійно (у т. ч. під час призупинення дії трудового договору) забезпечувати можливість комунікації з нею та невідкладно (у строк не більше 10 календарних днів; к. дн.). Тобто необхідно інформувати другу сторону про зміну своїх контактних даних, зокрема, адреси місцезнаходження (місця проживання), адреси електронної пошти (за наявності), номерів телефону тощо.

Оновили також умови призупинення дії трудового договору. Із 14.03.2026 строк призупинення дії трудового договору може тривати не більш ніж 90 к. дн. під час дії воєнного стану (враховуючи строки його продовження). За згодою сторін строк призупинення дії трудового договору можна продовжити на строк понад 90 к. дн., але не більше ніж до дня припинення або скасування воєнного стану.

У період дії воєнного стану не можете звільнити працівника, який відсутній на роботі й робоче місце якого розташоване на територіях активних бойових дій. Йдеться про звільнення на підставі пункту 4 частини першої статті 40 КЗпП. Час відсутності на роботі такого працівника не оплачують і не зараховують до відпускнуго стажу роботи. Ця норма діє із 14.06.2025, а запровадили її Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо обміну інформацією та призупинення дії трудового договору» від 01.05.2025 № 4412-ІХ.

2. Із 01.10.2025 Держпраці отримала право на перевірки з питань виявлення мобінгу (цькування). Позапланові перевірки із цього питання не можна проводити одночасно з позаплановими перевірками з будь-яких інших питань. Вимогу містить Закон України «Про внесення змін до частини першої статті 16 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо проведення перевірок з питань вчинення мобінгу (цькування)» від 15.04.2025 № 4352-ІХ.

3. Під час укладення трудового договору з військовозобов'язаними працівниками на критичних підприємствах для потреб Збройних

Сил України, інших військових формувань або у сфері оборонно-промислового комплексу строк випробування не може перевищувати 45 к. дн. для будь-якої категорії працівників. Такі підприємства мають право приймати на роботу військовозобов'язаних працівників, які:

- не мають військово-облікового документа (ВОД) або він оформлений не в належний спосіб;

та/або

- не перебувають на військовому обліку;

та/або

- не уточнили персональних даних, зазначених у підпункті 1 пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» від 11.04.2024 № 3633-ІХ;

та/або

- перебувають у розшуку за порушення правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Якщо такий працівник за відведений час випробування (45 к. дн.) не привів ВОД у відповідність до законодавчих вимог, роботодавець має право його звільнити.

Критичні підприємства оборонного сектору отримали таке право із 04.12.2025 завдяки Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації трудових відносин в умовах воєнного стану» від 09.10.2025 № 4630-ІХ.

Бронювання

У 2025 році декілька важливих змін внесли до порядку бронювання військовозобов'язаних працівників та визнання підприємств критично важливими.

1. На Порталі Дія із 28.05.2025 реалізували функціонал, який має враховувати мобілізованих працівників до загальної кількості військовозобов'язаних, від якої обчислюють ліміт на бронювання. Підстава — постанова КМУ «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час» від 28.02.2025 № 233 (далі — Постанова № 233), яка діє з 05.03.2025.

Також із 05.03.2025 середню зарплату для критичності обчислюйте за останній звітний місяць, а не квартал.

2. Обласна, Київська та Севастопольська міські держадміністрації (військові адміністрації, якщо їх утворили) із 16.07.2025 надають критичний статус підприємствам:

- комунальної форми власності;
- розташованим на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, які провадять діяльність у сферах:
 - сільського, лісового або рибного господарства;
 - добувної промисловості і розроблення кар'єрів;

- переробної промисловості;
- постачання електричної енергії, газу, пари та кондиціо-ваного повітря;
- водопостачання; каналізації, поводження з відходами;
- будівництва;
- оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспорт-них засобів і мотоциклів;
- транспорту, складського господарства, поштової та ку-р'єрської діяльності.

Натомість міністерства (служби, агентства, відомства) розгля-дають документи щодо критичного статусу підприємств, установ, ор-ганізацій, які діють у галузі національної економіки або сфері, в якій цей орган забезпечує формування та/або реалізує державну політику.

Зміни запровадили постановою КМУ «Деякі питання бронюван-ня військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час» від 14.07.2025 № 847.

3. Із 18.08.2025 критичні підприємства, місцезнаходження яких визначено і які фактично провадять діяльність на територіях можли-вих бойових дій, територіях активних бойових дій, можуть збільшити ліміт на бронювання до 100% (постанова КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76» від 13.08.2025 № 991).

4. У період із 09.12.2025 до 01.02.2026 заявку зі списком військо-возобов'язаних, яких бажаєте забронювати, Портал Дія опрацює не пізніше ніж 24 години. Також на цей період скасували п'ятиденний період між поданням заявок на анулювання бронювання.

На Порталі Дія мають реалізувати можливість перебронювати працівника без очікування 72 годин. Це стосується тих критичних під-приємств, яким держорган знову підтвердив критичний статус до за-вершення строку дії попереднього рішення.

Додатково із 09.12.2025 керівників критичних підприємств зобов'язали вживати заходів, аби не перевищувати обмежень щодо кількості заброньованих військовозобов'язаних.

З'явилася вимога додавати до звернення і документів для критич-ного статусу інформацію про загальну кількість військовозобов'яза-них працівників.

Із 09.12.2025 врегулювали питання збільшення ліміту на броню-вання за рішенням Міноборони.

Ці зміни містить постанова КМУ «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час» від 08.12.2025 № 1608.

5. Із 04.12.2025 критичні підприємства для потреб ЗСУ, інших військових формувань або у сфері оборонно-промислового комплексу (ОПК) отримали можливість бронювати працівників, які:

- не мають ВОД або він неналежно оформлений;

та/або

- не перебувають на військовому обліку;

та/або

- не уточнили персональних даних;

та/або

- перебувають у розшуку за порушення правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Строк бронювання таких військовозобов'язаних не перевищує 45 к. дн. із дня укладення трудового договору. За цей період вони мають з'явитися до ТЦК, щоб привести у відповідність до законодавства свої ВОД, стати на військовий облік (якщо не перебували), уточнити дані й усунути порушення правил військового обліку (зняти розшук).

Таких працівників можуть бронювати через Портал Дія на строк 45 к. дн. із дня укладення трудового договору. До 09.01.2026 ПФУ та Мінборони мали забезпечити електронну інформаційну взаємодію між РЗО та реєстром «Оберіг» щодо дати укладення трудового договору з такими працівниками. Заявки на бронювання цих працівників опрацюють протягом 24 годин.

Військовий облік

Є зміни і в порядку ведення військового обліку та видачі ВОД.

1. Із 31.07.2025 чинна нова уніфікована редакція форми Списків персонального військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

2. Зміна статусу із призовника на військовозобов'язаного у 25 років має відбуватися без участі призовника. ТЦК вносять до Реєстру «Оберіг» інформацію про зняття громадян України з військового обліку призовників і взяття на облік військовозобов'язаних. Для цього встановили строк 30 днів після того, як призовникові виповнилося 25 років, без його виклику до ТЦК.

3. Жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту після 31.07.2025, автоматично беруть на військовий облік військовозобов'язаних. Заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти повідомляють ТЦК про випускниць жінок, які здобули освіту за медичною або фармацевтичною спеціальністю.

4. Із 16.12.2025 діє оновлена форма Повідомлення про зміну облікових даних, яку подають до ТЦК (додаток 4 до Порядку № 1487). Її надсилайте в семиденний строк із дня, коли видали наказ про прийняття або звільнення з роботи призовників, військовозобов'язаних та резервістів. За цієї формою також інформуйте ТЦК про зміну даних щодо прізвища, власного імені та по батькові (за наявності), реквізитів паспорта громадянина України, адреси задекларованого / зареєстрованого місця проживання, сімейного стану, освіти, місця роботи і посади призовника, військовозобов'язаного та резервіста. Зміни реалізували постановою КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо удосконалення процедур оформлення військово-облікових документів» від 10.12.2025 № 1644.

Також із 16.12.2025 ВОД формують лише в електронній формі. Паперовий бланк ВОД залишили лише для громадян України, які перебувають на військовому обліку в СБУ, розвідувальних органах або звільнені у відставку із зазначених органів. Якщо працівник самостійно не сформує електронний ВОД на Порталі Дія або в застосунку «Резерв +», може особисто звернутися до ТЦК, де йому сформує електронний ВОД і його роздрукують.

Паперові ВОД діють, доки інформація у них відповідає даним із реєстру «Оберіг». У разі зміни даних у цьому реєстрі нових записів до паперових ВОД не вноситимуть, і вони стають недійсними.

5. До Правил військового обліку (додаток 2 до Порядку № 1487) уточнювальні зміни вносили двічі: 31.07.2025 та 16.12.2025. Тому перегляньте актуальну версію Правил військового обліку, яку роздрукували та вивісили на видному місці в загальнодоступних приміщеннях.

Мінфін роз'яснив платникам, які мають у власності / користуванні сільгоспугіддя не повний календарний рік, як сплачувати мінімальне податкове зобов'язання за земельні ділянки. Дізнайтеся подробиці з коментаря експерта

Як рахувати мінімальне річне МПЗ за неповний рік: роз'яснення від Мінфіну

Оксана Шарова,
експерт із податкового
обліку Експертус
Головбух, Київ

Власники та користувачі сільгоспугідь за договорами оренди, суборенди, емфітевзису, позички є платниками мінімального податкового зобов'язання (МПЗ).

Сільгоспугіддя – землі, до яких належать рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги

МПЗ визначають з урахуванням періоду володіння / користування земельною ділянкою протягом року. Це стосується випадків, коли сільгоспугіддя продали / придбали протягом року або уклали / припинили договір оренди, суборенди, емфітевзису, позички тощо.

Якщо сільгоспугіддя перебували у власності / користуванні не повний рік, МПЗ визначає:

- попередній власник / користувач — за період із 1 січня звітного року до початку місяця, в якому припинилося таке право;
- новий власник (користувач) — із початку місяця, в якому він набув право власності / користування на земельну ділянку, до кінця року (пп. 38-1.1.4 Податкового кодексу України; ПК).

Як рахувати

МПЗ обчислюють за формулами (пп. 38-1.1.1 ПК).

Формула для розрахунку (МПЗ) для сільгоспугідь, нормативну грошову оцінку (НГО) яких провели:

$$\text{МПЗ} = \text{НГО}_d \times K \times M \div 12,$$

де НГО_d — НГО земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації;
 К — коефіцієнт, який становить 0,057;
 М — кількість календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності або користуванні.

Формула для розрахунку (МПЗ) для сільгоспугідь, НГО яких не проводили:

$$\text{МПЗ} = \text{НГО} \times S \times K \times M \div 12,$$

де НГО — нормативна грошова оцінка 1 га ріллі;
 S — площа земельної ділянки в гектарах.

На період із 1 січня 2024 року по 31 грудня року, в якому припинять або скасують воєнний стан, визначили мінімальний річний розмір МПЗ — не менше ніж 700 грн з 1 га. Для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить не менше ніж 50%, — 1400 грн з 1 га (п. 74 підрозд. 10 розд. XX ПК).

Мінімальний річний розмір МПЗ встановили без урахування періоду перебування сільгоспугідь у власності або користуванні протягом року. За такої неузгодженості власник та користувач мусили дотримати цього розміру, навіть якщо користувалися землею не повний рік. Саме таку фіскальну позицію обрали контролери.

... пункт 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ не передбачає застосування кількості місяців перебування у власності, оренді, користуванні на інших умовах відповідних земельних ділянок...

Лист ДПС від 25.08.2025 № 916/2/99-00-21-03-02-02

Наразі цю проблему розв'язали. Мінфін дозволив визначати мінімальний річний розмір МПЗ з урахуванням кількості місяців фактичного володіння / користування земельними ділянками:

... Граничний розмір МПЗ, встановлений пунктом 74 підрозділу 10 розділу XX Кодексу, підлягає коригуванню на кількість місяців фактичного володіння / користування земельними ділянками, які враховуються при визначенні суми МПЗ відповідно до статті 38-1 Кодексу...

Лист Мінфіну від 02.02.2026 № 11230-09-62/3132

Щоб розрахувати мінімальний річний розмір МПЗ за користування сільгоспугіддями неповний рік, скористайтеся формулою:

$$700 \text{ або } 1400 \text{ грн за } 1 \text{ га} \times M \div 12,$$

де М — кількість календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності або користуванні.

Наприклад, якщо частка ріллі в земельній ділянці:

- перевищує 50%, мінімальний річний розмір МПЗ — 1400 грн за 1 га, строк користування землею — 4 місяці. Тоді сума МПЗ дорівнює 466,67 грн за 1 га;
- менша ніж 50%, мінімальний річний розмір МПЗ — 700 грн за 1 га, строк користування землею — 4 місяці. Тоді за 1 га слід сплатити 233,33 грн.

Як задекларувати

Додаток до відповідної декларації із розрахунком МПЗ не передбачає обчислення річного розміру МПЗ за неповного року користування сільгоспугіддями. Тому щоб коректно задекларувати показник, відключіть автоматичну перевірку декларації та зазначте у відповідних колонках додатка мінімальний річний розмір МПЗ з урахуванням кількості місяців користування землею.

У таблиці «*Наявність доповнення*» відповідної декларації поставте позначку про те, що подаєте доповнення з поясненнями. У поясненні:

- зазначте кількість місяців користування землею протягом року;
- обчисліть мінімальний річний розмір МПЗ з урахуванням роз'яснень.

Сподіваємося, що скасування фіскального підходу дасть змогу платникам МПЗ подати до ДПС уточнюючі декларації за 2024 і 2025 роки, щоб скоригувати річний розмір МПЗ за неповного року користування сільгоспугіддями.

організація діяльності

Податківці рекомендують спочатку подати форму № 20-ОПП, а вже потім — заяву на отримання спрощеної ліцензії на зберігання пального. У статті пояснимо, що саме вони мають на увазі, чи потрібно показувати кожен ємність і як бізнесу діяти без зайвих ризиків

Нестаціонарні ємності понад 250 л і ліцензія на зберігання пального: що хоче бачити ДПС

Ольга Гонтаренко,
експерт із податкового
обліку Експертус
Головбух, Київ

Податківці прямо зазначили: якщо підприємство подає заяву на отримання ліцензії на зберігання пального для власного споживання у нестаціонарних ємностях об'ємом понад 250 л, у пункті 7 заяви потрібно зазначити адресу місця розташування такої ємності (ЗІР, *категорія 113.04*). При цьому адреса має відповідати інформації, зазначеній у формі № 20-ОПП, поданій щодо відповідного об'єкта.

Формально ДПС виходить із того, що ліцензію видають на конкретне місце зберігання пального. Передумовою для її отримання є повідомлення про об'єкти, через які підприємство провадить ліцензовану діяльність (п. 63.3 Податкового кодексу України; ПК; ст. 42 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-ІХ).

Як позиція ДПС співвідноситься з принципом укрупнення

У Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженому наказом Мінфіну від 09.12.2011 № 1588 (*далі* — Порядок № 1588), передбачено застосовувати принцип укрупнення, коли подаєте заяву за формою № 20-ОПП. Тобто платник податків повідомляє про об'єкт оподаткування в узагальненому вигляді — наприклад, про земельну ділянку, будівлю або іншу територію, через яку провадить діяльність, без деталізації кожної одиниці майна, що на ній розміщена.

Жодна норма ПК чи Порядку № 1588 не містить прямої вимоги повідомляти окремо про нестационарні ємності для зберігання пального, в т. ч. місткістю понад 250 л. Із формальної правової точки зору, достатньо повідомити про об'єкт нерухомості або територію, де зберігають пальне.

Натомість у своєму роз'ясненні податківці фактично пропонують інший підхід. Можливість отримати ліцензію вони пов'язують із наявністю в органах контролю інформації про об'єкт, за адресою якого розміщена нестационарна ємність, і вимагають, щоб ця адреса збігалася з даними, зазначеними у формі № 20-ОПП.

Отже, позиція ДПС не скасовує принципу укрупнення, але на практиці звужує його застосування саме в ситуації, коли ліцензування стосується зберігання пального в нестационарних ємностях об'ємом понад 250 л.

Чому увагу акцентують саме на ємностях понад 250 л

Причина цього — не у вимогах до форми № 20-ОПП, а у змісті ліцензійної заяви. Саме для ємностей об'ємом понад 250 л законодавець зобов'язує зазначити їх загальну місткість у заяві на отримання ліцензії на зберігання пального для власних потреб.

Відповідно, податківці прагнуть бачити у своїх інформаційних базах об'єкт, до якого можна «прив'язати» такі ємності.

На що зважити, коли подаєте заяву

Якщо маєте нестационарні ємності об'ємом понад 250 л і не хочете сперечатися з ДПС, доцільно заздалегідь подати заяву за формою № 20-ОПП. Зазначте в ній об'єкт (територію / майданчик / інший об'єкт), адреса якого повністю збігається з адресою, яку потім запишете в пункті 7 заяви на ліцензію.

Такий спосіб прямо не впливає із норм законодавства, але саме ним фактично користується ДПС, коли розглядає заяви на отримання ліцензії.

У графі 13 пункту 7 заяви доцільно зазначити ідентифікатор об'єкта нерухомості або території, на якій розміщені ємності для зберігання пального, а не ідентифікатор власне ємностей. Адже ліцензію видають на місце зберігання пального, а не на окремі резервуари чи ємності. У нашій ситуації нестационарна ємність є лише технічним способом зберігання пального, тоді як об'єктом ліцензування є конкретне місце (територія, будівля, майданчик), за адресою якого провадите діяльність.

ДОКУМЕНТ

Зберігання пального у нестационарних ємностях

Яка інформація зазначається у графах 1–13 пункту 7 заяви щодо ліцензії на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки для нестационарних ємностей понад 250 літрів?

Згідно з пунктом 49 частини першої статті 1 Закону України від 18 червня 2024 року № 3817-IX «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» (далі — Закон № 3817) місце зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки — місце (територія), на якому розташовані споруди та/або обладнання, та/або резервуари, ємності, та/або тара (крім споживчої тари, тари споживача та поворотної тари (газові балони) кожна об'ємом до 60 літрів включно), які належать суб'єкту господарювання на праві власності або користування і призначені для зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки таким суб'єктом господарювання.

Суб'єкти господарювання отримують ліцензію на право зберігання пального, на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки на кожне місце зберігання пального (частина друга ст. 28 Закону № 3817).

Відповідно до частини першої статті 42 Закону № 3817 ліцензія на право провадження відповідного виду господарської діяльності надається за умови реєстрації або взяття на облік суб'єкта господарювання у податкових органах та повідомлення таким суб'єктом господарювання про об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, через які здійснюватиметься відповідний вид ліцензійної діяльності, відповідно до вимог пункту 63.3 Податкового кодексу України.

Згідно з пунктами 8.1 та 8.4 розділу VIII Порядку обліку платників податків і зборів, затвер-

женого наказом Мінфіну від 09.12.2011 № 1588, із змінами та доповненнями, платник податків зобов'язаний повідомляти про всі об'єкти оподаткування шляхом подання повідомлення про об'єкти оподаткування або об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, або через які провадиться діяльність, за ф. № 20-ОПП (далі — Заява № 20-ОПП) протягом 10 робочих днів після їх реєстрації, створення чи відкриття до контролюючого органу за основним місцем обліку платника податків.

Відповідно до пункту 2 Порядку заповнення заяв щодо ліцензій на право зберігання пального, затвердженого постановою КМУ від 04.04.2025 № 374, у разі подання заяви щодо ліцензії на право зберігання пального в такій заяві, зокрема у пункті 7 «Адреса місця провадження господарської діяльності заявника / ліцензіата» у графах 1–13 зазначаються адреса місць зберігання пального в стационарних резервуарах, ідентифікатор об'єкта оподаткування та кадастровий номер — для ліцензій на право зберігання пального, на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки.

Адреса / адреси, передбачена / передбачені пунктом 7 заяви на право зберігання пального, на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки, зазначається / зазначаються у форматі: область, район, населений пункт (крім м. Києва та м. Севастополя), вулиця, номер будинка, корпусу, офісу / квартири.

Отже, при поданні заяви щодо ліцензії на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки для нестационарних ємностей понад 250 літрів у графах 1–13 пункту 7 такої заяви зазначається адреса місцезнаходження такої нестационарної ємності, що повинна відповідати адресі, зазначеній у Заяві № 20-ОПП при повідомленні про таку нестационарну ємність як про об'єкт оподаткування, через який провадиться ліцензійна діяльність.

ЗІР, категорія 113.04

У статті – поради, як юридичним особам розраховувати мінімальне податкове зобов'язання у разі продажу права оренди посеред року та чи донараховувати цей платіж до мінімального розміру, встановленого податковим законодавством на період воєнного стану

Чи коригувати МПЗ пропорційно до строку володіння землею

Ірина Висіцька,
адвокат, керуюча
Адвокатським бюро
«Висіцької «ВІВ Лігал»,
Київ

Одна юридична особа продала право оренди іншій юридичній особі в листопаді 2025 року. За податковим законодавством, мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) визначає:

- за перші 10 місяців — перша юридична особа;
- за два місяці (з листопада по грудень) — друга юридична особа, яка набула це право оренди, зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

МПЗ має бути не менше ніж 1400 грн за 1 га. Якщо взяти за рік, то сума МПЗ перевищує 1400 грн. Однак у разі обчислення за 10 місяців і, відповідно, два місяці, в кожній окремій юридичній особі МПЗ буде меншим за 1400 грн за 1 га. Чи донараховувати цим двом юридичним особам платіж до 1400 грн? Чи розраховувати МПЗ за фактичні місяці оренди? Нумо розбиратися.

Пункт 74 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України (ПК) встановлює нижню межу під час визначення МПЗ у період із 1 січня 2024 року по 31 грудня року, в якому припинять або скасують воєнний стан. А саме, сума МПЗ, визначена згідно з підпунктами 38-1.1.1 та 38-1.1.2 ПК, не може становити менше ніж:

- 700 грн з 1 га — для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить менше ніж 50%;
- 1400 грн з 1 га — для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить не менше ніж 50%.

Інших нюансів визначення мінімальної суми МПЗ, зокрема і щодо коригування мінімальної суми МПЗ на кількість місяців, протягом яких платник був власником (користувачем) земельної ділянки, пункт 74 підрозділу 10 розділу XX ПК не передбачає. Це давало податківцям підстави для висновку, що визначати мінімальну суму МПЗ слід без урахування

кількості місяців перебування у власності, в оренді, користуванні на інших умовах відповідних земельних ділянок (ЗІР, категорія 102.25*). За такою логікою мінімальна сума МПЗ не могла бути меншою за 700 (або 1400) грн з 1 га незалежно від строку перебування земельної ділянки у власності (користуванні) платника податків у звітному році.

Однак через численні звернення платників ДПС листом від 11.11.2025 № 2833/4/99-00-04-03-03-04 звернулася до Мінфіну як органу, що формує державну податкову політику, з проханням надати офіційне роз'яснення щодо цього питання.

У листі податківці наголосили, що норми ПК не передбачають коригування суми МПЗ на кількість місяців, протягом яких платник володів (користувався) земельною ділянкою. Проте така позиція порушує принцип рівності платників податків і призводить до подвійного оподаткування однієї і тієї самої земельної ділянки у двох різних власників протягом року.

Мінфін у своєму листі від 02.02.2026 № 11230-09-62/3132 пояснив, що пункт 74 підрозділу 10 розділу XX ПК встановлює лише мінімальний річний розмір МПЗ. Залишається чинним порядок розрахунку цього платежу за правилами підпункту 38-1.1.4 ПК — за фактичний період володіння (користування) земельною ділянкою. Тож встановлений пунктом 74 підрозділу 10 розділу XX ПК граничний розмір МПЗ підлягає коригуванню на кількість місяців фактичного володіння / користування земельними ділянками, які враховують під час визначення суми МПЗ відповідно до статті 38-1 ПК.

Мінфін звернув увагу податківців на необхідність перегляду розміщених на Загальнодоступному інформаційно-довідковому ресурсі роз'яснень ДПС з огляду на наведену позицію.

Тож можете сміливо враховувати роз'яснення Мінфіну під час подання звітності та розрахунку своїх податкових зобов'язань**.

У ситуації, яку розглядаємо, юридична особа — продавець права оренди — має розрахувати мінімальну суму МПЗ за орендовану нею земельну ділянку за 10 місяців 2025 року ($1400 \text{ грн} \div 12 \text{ міс.} \times 10 \text{ міс.} = 1166,67 \text{ грн}$ за 1 га). А покупець, відповідно, за два останні місяці 2025 року ($1400 \text{ грн} \div 12 \text{ міс.} \times 2 \text{ міс.} = 233,33 \text{ грн}$ за 1 га).

* zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=40337.

** Сайт ГУ ДПС у Сумській області (sumy.tax.gov.ua): Головна → Прес-центр → Новини → Коригування МПЗ пропорційно часу володіння землею: позиція Мінфіну та ДПС.

ФОП – платник єдиного податку другої групи – орендує земельний пай у фізособи-одноосібника. З'ясуємо, чи може він зменшити мінімальне податкове зобов'язання на суму сплаченого земельного податку

Чи може ФОП – єдинник другої групи – зменшити МПЗ на суму земельного податку за орендовані паї

Ірина Висіцька,
адвокат, керуюча
Адвокатським бюро
«Висіцької «ВІВ Лігал»,
Київ

Податкове законодавство виключає можливість урахувати сплачений за орендодавця земельний податок у зменшення загального мінімального податкового зобов'язання (МПЗ) ФОПа — єдинника другої групи.

Нюанси визначення МПЗ для ФОПів — платників єдиного податку другої групи — встановлює пункт 297-1.2 Податкового кодексу України (ПК). МПЗ визначають шляхом віднімання від загального МПЗ суми сплачених протягом податкового (звітного) року податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок, а саме:

- єдиного податку, ПДФО та військового збору з доходів (чистого оподаткованого доходу) від продажу (реалізації) власної сільськогосподарської продукції (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);
- ПДФО та військового збору з доходів фізосіб, які перебувають з платником єдиного податку другої групи у трудових або цивільно-правових відносинах (крім доходів, сплачених за придбання товарів у фізичних осіб);
- ПДФО та військового збору з доходів фізосіб за договорами оренди, суборенди, емфітевзису земельних ділянок, віднесених до сільгоспугідь, за податковий (звітний) рік;
- земельного податку за земельні ділянки, віднесені до сільгоспугідь, що використовують такі платники для провадження підприємницької діяльності (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);
- рентної плати за спеціальне використання води (у разі її сплати);

- 20% витрат на сплату орендної плати за віднесені до сільгосп-угідь земельні ділянки, орендодавцями яких є юридичні особи та/або які перебувають у державній чи комунальній власності.

Отже, загальне МПЗ зменшують на суму сплачених саме ФОПом — платником єдиного податку другої групи — податків, зборів, платежів.

У сумі сплачених податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок не враховують помилково та/або надміру сплачені в податковому (звітному) році суми податків, зборів, платежів.

Платниками земельного податку згідно з підпунктом 269.1.1 ПК є власники земельних ділянок і земельних часток (паїв). У ситуації, яку розглядаємо, це фізособа-одноосібник.

ПК не передбачає можливості передати чи делегувати виконання податкових зобов'язань від однієї особи іншій. На цьому неодноразово наголошували й податківці. У роз'ясненні від 24.05.2025* контролери зазначають:

«... сплата податку, збору, платежу, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування здійснюється платником податку / єдиного внеску безпосередньо. Платник податків не має права сплачувати кошти з власного рахунку та від власного імені за іншого платника...»

З огляду на буквальне тлумачення пункту 297-1.2 ПК, у ФОПа — платника єдиного податку другої групи — немає підстав ураховати в зменшення МПЗ земельний податок, який має сплачувати фізособа-одноосібник.

Це правило застосовують навіть тоді, коли договір оренди передбачає, що земельний податок за орендодавця сплачує орендар, адже така умова суперечить наведеним нормам ПК.

Тож земельний податок, сплачений ФОПом — платником єдиного податку другої групи — замість орендодавця, контролери кваліфікують як помилково сплачений платіж, що згідно з пунктом 297-1.2 ПК виключає можливість ураховати його в зменшення загального МПЗ такого ФОПа.

* Сайт ГУ ДПС у Полтавській області (poltava.tax.gov.ua): Головна → Прес-центр → Новини → Щодо сплати податків, зборів, єдиного внеску та інших платежів.

У статті – підказки, чи може платник єдиного податку третьої групи відняти всю суму сплачених податків від загального мінімального податкового зобов'язання

Як єдиннику третьої групи розрахувати МПЗ-різницю залежно від сільгоспчастки

Олена Сердюк,
провідний експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух,
канд. екон. наук, доцент,
Київ

Можливість зменшення залежить від частки сільськогосподарського товаровиробництва платника (далі — сільгоспчастка).

Сільгоспчастка – це питома вага доходу сільськогосподарського товаровиробника, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, у загальній сумі його доходу, що враховують під час визначення права такого товаровиробника на реєстрацію платником податку (пп. 14.1.262 Податкового кодексу України; ПК)

Платники єдиного податку третьої групи (юрособи та ФОПи) згідно з пунктами 297-1.3 та 297-1.4 розраховують МПЗ-різницю за формулою:

$$\text{МПЗ-різниця} = \text{Загальне МПЗ} - \text{Сума сплачених протягом податкового року податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок.}$$

Чи в повному розмірі включати сплачені податки до зменшення загального МПЗ, залежить від розміру сільгоспчастки. Якщо сільгоспчастка $\geq 75\%$, до зменшення МПЗ можете повністю врахувати всі податки та збори (п. 297-1.3 ПК). Якщо ж сільгоспчастка $< 75\%$, МПЗ зменшуйте пропорційно її розміру (п. 297-1.4 ПК).

Докладно про це читайте в пунктах 297-1.3 та 297-1.4 ПК.

Якщо сільгоспчастка $\geq 75\%$, до суми сплачених податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок належить:

- єдиний податок і податок на прибуток підприємств (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);

- ПДФО та військовий збір з доходів (чистого оподаткованого доходу) від продажу (реалізації) власної сільськогосподарської продукції (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);
- ПДФО та військовий збір з доходів фізичних осіб, які перебувають з платником податку в трудових або цивільно-правових відносинах (крім доходів, сплачених за придбання товарів у фізичних осіб), з доходів за договорами оренди, суборенди, емфітевзису земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- земельний податок за земельні ділянки, віднесені до сільськогосподарських угідь, які використовують такі платники для провадження підприємницької діяльності (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);
- рентна плата за спеціальне використання води (у разі її сплати);
- 20% витрат на сплату орендної плати за віднесені до сільськогосподарських угідь земельні ділянки, орендодавцями яких є юридичні особи, та/або які перебувають у державній чи комунальній власності (п. 297-1.3 ПК).

Якщо сільгоспчастка < 75%, до суми сплачених податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок належить:

- єдиний податок, сплачений спрощенцем третьої групи, в розмірі, пропорційному сільгоспчастці такого платника за податковий (звітний) рік, розрахований згідно з підпунктом 14.1.262 ПК;
- єдиний податок, сплачений спрощенцем другої групи, у разі переходу на третю групу в податковому (звітному) році;
- податок на прибуток підприємств у розмірі, пропорційному сільгоспчастці такого платника (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену) за податковий (звітний) рік, розрахований згідно з підпунктом 14.1.262 ПК;
- ПДФО та військовий збір з доходів (чистого оподаткованого доходу) від продажу (реалізації) власної сільськогосподарської продукції (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);
- ПДФО та військовий збір з доходів фізичних осіб, які перебувають з платником єдиного податку третьої групи в трудових або цивільно-правових відносинах (крім доходів, сплачених за придбання товарів у фізичних осіб), у розмірі, пропорційному сільгоспчастці такого платника за податковий (звітний) рік, розрахований згідно з підпунктом 14.1.262 ПК;
- ПДФО та військовий збір з доходів фізичних осіб за договорами оренди, суборенди, емфітевзису земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь, за податковий (звітний) рік;
- земельний податок за земельні ділянки, віднесені до сільськогосподарських угідь, які використовують такі платники для здійснення підприємницької діяльності (у разі переходу в податковому (звітному) році з загальної системи оподаткування на спрощену);

- рентна плата за спеціальне використання води (у разі її сплати) в розмірі, пропорційному сільгоспчастці такого платника за податковий (звітний) рік, розрахованій згідно з підпунктом 14.1.262 ПК;
- 20% витрат на сплату орендної плати за віднесені до сільськогосподарських угідь земельні ділянки, орендодавцями яких є юридичні особи, та/або які перебувають у державній чи комунальній власності (п. 297-1.4 ПК).

У сумі сплачених податків, зборів, платежів і витрат на оренду земельних ділянок не враховують помилково та/або надміру сплачені в податковому (звітному) році суми податків, зборів, платежів (п. 297-1.3, 297-1.4 ПК).

За позитивного значення МПЗ-різниці збільште визначену в податковій декларації за податковий (звітний) рік суму єдиного податку, що підлягає сплаті до бюджету, на суму такого позитивного значення (абз. 1 п. 297-1.7 ПК).

Підприємство – сільгоспвиробник – платник єдиного податку четвертої групи – орендує у власників-фізосіб земельні ділянки сільгосппризначення. На ці земельні ділянки Вищий антикорупційний суд своєю ухвалою наклав арешт із заборороною користуватися, відчужувати та розпоряджатися ними. Судовий розгляд у справі триває. У зв'язку з накладенням арешту орендар не має змоги використовувати зазначені земельні ділянки й отримувати з них дохід. Розберемо, чи має право спрощенець четвертої групи не включати ці земельні ділянки до об'єкта оподаткування єдиним податком у 2026 році

Земля під арештом: чи сплачує орендар єдиний податок четвертої групи та земельний податок

Олена Іваненко,
експерт з питань обліку
та оподаткування, Київ

Арешт земельних ділянок не припиняє права користування землею орендарем, тож Податковий кодекс України (ПК) не звільняє від сплати єдиного податку четвертої групи. Факт арешту не скасовує пільги щодо земельного податку, встановленої ПК для орендарів.

Для платників єдиного податку четвертої групи об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду, що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому в користування, зокрема на умовах оренди (п. 292-1.1 ПК)

Накладення арешту на майно (земельну ділянку) є заходом забезпечення, що обмежує право розпоряджатися цим майном (продавати, дарувати тощо) та іноді — право користуватися ним. Однак арешт не припиняє право власності або право користування земельною ділянкою. Адже правовстановлювальні документи залишаються чинними, а відомості в Державному земельному кадастрі (ДЗК) і Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно не змінюються в частині власника або користувача.

ПК містить вичерпний перелік підстав, за яких єдиний податок четвертої групи не нараховують.

Із 1 березня 2022 року не нараховують і не сплачують єдиний податок четвертої групи з площ сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, розташованих на територіях:

- де ведуть активні бойові дії;
- тимчасово окупованих рф (пп. 69.33 підрозд. 10 розд. XX ПК)

Дати початку та завершення бойових дій, зокрема активних, а також період окупації визначають згідно з Переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженим наказом Міністрів від 28.02.2025 № 376

Не є об'єктом оподаткування єдиним податком четвертої групи площі земельних ділянок, які:

- перебувають у консервації;
- забруднені вибухонебезпечними предметами;
- непридатні для використання у зв'язку з потенційною загрозою їх забруднення вибухонебезпечними предметами (п. 292-1.1 ПК).

Факт належності земельних ділянок до зазначених категорій має бути зафіксований або в ДЗК, або в рішенні відповідного органу місцевого самоврядування, де мають бути зазначені дати початку та завершення консервації чи періоду забруднення земель. Лише в межах цього періоду можна не сплачувати єдиний податок четвертої групи.

Отже, такої підстави, як «накладення арешту», щоб звільнити від сплати єдиного податку четвертої групи чи виключити ділянки з бази оподаткування, ПК не передбачає.

Єдиний спосіб уникнути оподаткування — розірвати договір оренди, якщо таку можливість передбачили умовами договору або законодавством.

Платниками земельного податку є:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі, яким згідно з законом надали в користування земельні ділянки державної та комунальної власності на правах постійного користування (пп. 269.1.1 ПК)

У ситуації, яку розглядаємо, підприємство орендує земельні ділянки у фізосіб, тож воно не є платником земельного податку. Крім того, і сам власник землі має пільгу з земельного податку згідно з пунктом 281.3 ПК, адже здає землю в оренду платнику єдиного податку четвертої групи. Скасування пільги в разі арешту землі ПК не передбачає.

Платник єдиного податку четвертої групи, якому відповідно до підпункту 8 пункту 299.10 ПК (наявність щодо платника податку

та/або його засновників (учасників), кінцевих бенефіціарних власників рішення про застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), ухваленого в порядку, встановленому Законом України «Про санкції» від 14.08.2014 № 1644-VII) анулювали реєстрацію платником єдиного податку, зобов'язаний сплачувати земельний податок. Такий обов'язок виникає щодо земельних ділянок і земельних часток (паїв), переданих йому в оренду власниками та землекористувачами з першого дня місяця, що настає за кварталом, у якому анулювали таку реєстрацію до кінця поточного року (п. 13 підрозд. 6 розд. XX ПК). Фізосіб — власників і землекористувачів таких земельних ділянок і земельних часток (паїв) — звільняють від сплати земельного податку за зазначений період.

З огляду на запитання, підприємству не анулювали реєстрацію платником єдиного податку із зазначених підстав. Тож причин для сплати земельного податку замість власника землі у підприємства-орендаря немає.

оплата праці

Два агропідприємства мають одного засновника та спільну сільгосптехніку разом з екіпажами. Договір оренди не оформлювали, а персонал працевлаштований лише на одному підприємстві. Пояснимо, як табелювати таких працівників і нараховувати зарплату

Екіпаж з технікою працює на двох агропідприємствах: як оплачувати роботу

Світлана Лістрова,
експерт із трудового
та податкового
законодавства, Київ

На одному з підприємств директора оформили на умовах трудового договору, на іншому — директором призначили іншу особу. Працівників оформили на агропідприємстві «А», проте фактично вони працюють на обох підприємствах — «А» і «Б». Така ситуація є досить поширеною, адже засновники нерідко «забувають» про вимоги законодавства та діють на власний розсуд.

Наслідком такої організації роботи є порушення не тільки вимог трудового законодавства, а й правил бухобліку та оподаткування. Розглянемо всі проблемні аспекти й ризики.

Єдиний засновник на двох агропідприємствах

Дві різні юридичні особи діють за різними установчими документами. Облік діяльності двох юридичних осіб ведуть окремо. Проте вони можуть укладати договори оренди сільгосптехніки й господарські договори між собою на виконання певних обсягів робіт (послуг).

Прийняття працівників на роботу та використання їхньої праці в іншого роботодавця

Під час прийняття працівника на роботу оформлюють трудовий договір, яким обумовлюють: за якою професією його приймають на роботу та які функції і обов'язки він виконуватиме.

Роботодавець має до початку роботи проінформувати працівника про:

- місце роботи (інформація про роботодавця, зокрема його місцезнаходження), трудову функцію;

- визначене робоче місце, забезпечення необхідними для роботи засобами;
- права та обов'язки, умови праці;
- наявність на робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих чинників, а також про право на пільги й компенсації за роботу в таких умовах згідно з законодавством і колективним договором під підпис;
- правила внутрішнього трудового розпорядку або умови встановлення режиму роботи, тривалість робочого часу й відпочинку, положення колективного договору;
- проходження інструктажу з охорони праці, виробничої санітарії, гігієни праці й протипожежної охорони (ч. 1 ст. 29 Кодексу законів про працю України; КЗпП).

Отже, щоб працівник агропідприємства «А» виконував певні роботи на агропідприємстві «Б», потрібні підстави. Наприклад, можете оформити окремий трудовий договір чи відрядити для виконання робіт за укладеним договором підряду.

Режим роботи та облік робочого часу

Графік роботи (змінності) визначаєте під час прийняття на роботу. Працівники працюють за режимом, установленим Правилами внутрішнього трудового розпорядку (ПВТР), або за графіками змінності, які роботодавець затверджує за погодженням із профспілкою (ч. 1 ст. 52 КЗпП).

Можете використовувати гнучкий режим робочого часу або нефіксований робочий час (якщо укладаєте договір із нефіксованим робочим часом). Поширений на агропідприємствах і підсумований облік робочого часу.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити достовірний облік виконаної працівником роботи у встановленому порядку (ч. 2 ст. 30 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР; далі — Закон про оплату праці).

Оплачуємо роботу працівників, який одночасно працює на двох агропідприємствах

Працівник агропідприємства «А» в понеділок і середу працював на підприємстві «А» за змінним графіком по 12 годин (з 08:00 до 20:00). У п'ятницю працівник на зміну на підприємстві «А» не вийшов, оскільки в четвер і п'ятницю фактично працював на агропідприємстві «Б» по 8 годин щодня, хоча трудові відносини з цим підприємством не оформлював, а договір підряду між агропідприємствами «А» і «Б» не уклали.

Агропідприємство «А»:

— застосовує підсумований облік робочого часу в разі змінної роботи з режимом «12 годин через день»;

- фіксує фактичні години роботи на цьому підприємстві в таблиці обліку робочого часу;
- проставляє в Табелі обліку робочого часу (далі – Табель) кількість годин неявки (за встановленим календарем) у день, коли працівник не вийшов на роботу, із зазначенням причин відсутності на роботі.

Постає запитання: яку позначку поставити в Табелі? Оскільки працівник був відсутній на роботі не з власної вини, адже його безпідставно направили працювати на інше підприємство. Яку позначку поставити в Табелі: «П» (простій) з оплатою часу простою чи «І» (інші неявки) й не оплачувати?

Агропідприємство «Б»:

- укладає окремий трудовий договір з працівником агропідприємства «А», щоб він міг виконувати роботу на агропідприємстві «Б». Це може бути сумісництво з неповним, гнучким або нефіксованим робочим часом;
- позначає в Табелі фактичні години роботи працівника на цьому підприємстві.

Якщо трудові відносини не оформлювали, й Держпраці виявить цей факт, підприємство наражається на штраф.

Роботодавець зобов'язаний вести облік робочого часу незалежно від форми оплати праці, зокрема й у разі погодинної та відрядної оплати праці.

Для обліку сільгоспробіт агропідприємства використовують Обліковий лист тракториста-машиніста (сільгоспоблік) за формою № 67-Б, затвердженою наказом Мінсільгоспу СРСР від 13.12.1977 № 269-2 (далі — Обліковий лист тракториста). Його застосовують для обліку відпрацьованого часу, виконаних робіт і витрат пального трактористів і машиністів, а також для бухгалтерського, податкового та управлінського обліку.

Тож облік робочого часу в Табелі й Облікових листах трактористів веде окремо кожне агропідприємство.

Нарахування зарплати

Роботодавець зобов'язаний забезпечити бухгалтерський облік витрат на оплату праці у встановленому порядку (ч. 2 ст. 30 Закону про оплату праці).

Первинним документом для нарахування зарплати та відображення в бухобліку витрат на оплату праці є Табель і розрахунково-платіжна відомість.

Обліковий лист тракториста не містить відомостей про умови праці (нічний час, понаднормові роботи тощо), а також про періоди й причини відсутності працівника. Його даних недостатньо, щоб нарахувати зарплату. Тому використовуйте обидва первинні документи.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ

Обліковий лист тракториста-машиніста: для чого застосовувати та як складати
(«Головбух Агро», № 7/2025)

Використання сільгосптехніки з екіпажами

Щоб інше підприємство могло використовувати сільгосптехніку, зазвичай укладають договори її оренди.

Цивільний кодекс України (ЦК) передбачає можливість орендувати «екіпаж» разом з технікою, але КЗпП не допускає цього. Робота працівників на іншому підприємстві можлива, якщо їх направили туди у відрядження.

Тому з погляду трудового законодавства підприємство «Б» мало б оформити відносини з фізособами, які виконують там сільгоспроботи. Це може бути строковий трудовий договір за сумісництвом із гнучким режимом роботи, неповним або нефіксованим робочим часом.

Чи можна в цій ситуації укласти договір цивільно-правового характеру з фізособою? Робити цього не варто. Адже роботу виконують під контролем роботодавця із забезпеченням технікою та паливом, що свідчить про ознаки трудових відносин.

Списання пального й оформлення використання сільгосптехніки

Облік витрат пального ведуть в Обліковому листі тракториста. Тому належно оформлюйте використання сільгосптехніки. Оптимальний варіант — договір оренди сільгосптехніки, зокрема погодинно чи поденно, чи на інший короткий строк.

Це важливо також для формування собівартості, віднесення до витрат у бухобліку та визначення об'єкта оподаткування.

Розв'язання та можливі ризики

Розберемо три варіанти.

Варіант 1. Оренда сільгосптехніки без екіпажу

Якщо сільгосптехніку використовуєте за договорами оренди, це дає змогу вести достовірний облік роботи та витрат у бухобліку.

Які ризики, якщо техніку агропідприємства «А» використовують без належного оформлення чи за усною домовленістю на агропідприємстві «Б»?

Для агропідприємства «А» — це необґрунтовані витрати в бухобліку та заниження об'єкта оподаткування. ДПС може також наполягати, що ці витрати не пов'язані з госпдіяльністю підприємства «А», що матиме неприємні податкові наслідки з ПДВ.

Працівників іншого підприємства можна залучати до роботи на орендованій техніці за трудовими договорами за сумісництвом. Однак таку роботу можна виконувати лише у вільний від основної роботи час. Тому доцільно оформлювати трудові договори з нефіксованим робочим часом.

Які ризики, якщо працівники агропідприємства «А» виконують роботу без належного оформлення на агропідприємстві «Б»?

По-перше, якщо агропідприємство «А» нараховує зарплату працівникам за час роботи на агропідприємстві «Б», — це необґрунтовані витрати в бухгалтерію та заниження об'єкта оподаткування.

По-друге, роботи працівників на агропідприємстві «Б» без оформлених трудових відносин — це фактичний допуск працівника до роботи без трудового договору. У разі виявлення такого порушення Держпраці (навіть під час дії воєнного стану) застосовує штраф у розмірі 10 мінімальних зарплат за кожного працівника, щодо якого скоєне таке порушення (абз. 2 ч. 2 ст. 265 КЗпП).

Варіант 2. Оренда сільгосптехніки з екіпажем

Договір найму транспортного засобу може встановлювати його передання у найм з екіпажем, який його обслуговує (ч. 2 ст. 798 ЦК).

Транспортний засіб — це пристрій, призначений для перевезення людей та (або) вантажу, а також встановленого на ньому спецобладнання чи механізмів (п. 1.10 Правил дорожнього руху, затверджених постановою КМУ від 10.10.2001 № 1306)

Сільськогосподарські та лісогосподарські трактори, їх причепи й змінні причіпні машини є транспортними засобами, конструкційна (проектна) швидкість яких становить не менше ніж 6 км/год (п. 2 Загальної частини Технічного регламенту затвердження типу сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів, затвердженого постановою КМУ від 28.12.2001 № 1367).

Також трактори, самохідні шасі, самохідні сільськогосподарські, меліоративні машини, сільськогосподарську техніку, інші механізми, зокрема трактори та комбайни, як транспортні засоби реєструють згідно зі статтею 34 Закону України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-ХІІ.

Тож норма частини 2 статті 798 ЦК щодо оренди транспортних засобів з екіпажами поширюється на трактори та комбайни, що є самохідними транспортними засобами, на які встановлюють спеціальне обладнання та механізми, наприклад, різні види жаток.

Особливості оренди транспортного засобу з екіпажем, який його обслуговує, визначає стаття 805 ЦК:

- 1) екіпаж не припиняє трудових відносин з наймодавцем. Витрати на утримання екіпажу несе наймодавець;
- 2) екіпаж транспортного засобу зобов'язаний відмовитися від виконання розпоряджень наймача, якщо вони суперечать умовам договору найму, умовам використання транспортного засобу, а також якщо вони можуть бути небезпечними для екіпажу, транспортного засобу, прав інших осіб.

Трудове законодавство не передбачає найм екіпажу разом з орендованим транспортним засобом

Оскільки працівник не припиняє відносини з підприємством-орендодавцем, виникає низка запитань.

1. Чому працівник має виконувати розпорядження орендаря, якщо він не перебуває з ним у трудових відносинах?

2. Як і хто має вести облік роботи працівника, адже Обліковий лист тракториста мав би оформлювати орендар для обліку витрат для визнання їх у бухобліку?

3. Як і на підставі яких первинних документів орендодавець має нараховувати зарплату працівникам, які працюють у складі екіпажу транспортного засобу, переданого в оренду?

Тож ці питання слід врегулювати. Одним із можливих варіантів могло б бути направлення працівників у відрядження для виконання робіт на об'єктах агропідприємства «Б». Однак постає запитання: чи можна виконання працівниками робіт на об'єкті орендаря для цілей і завдань цього орендаря вважати службовим дорученням безпосередньо орендодавця — роботодавця цих працівників? Очевидно, що ні.

Варіант 3. Виконання певного обсягу робіт за укладеним договором підряду

Згідно з укладеним договором підряду агропідприємство «А» може виконувати на агропідприємстві «Б» певні обсяги робіт.

Забезпечення виконання робіт і всі витрати щодо їх забезпечення покладають на виконавця робіт — агропідприємство «А».

У цьому разі працівників агропідприємства «А» можуть направляти для виконання робіт на агропідприємство Б:

- у відрядження — якщо це інший регіон або інший населений пункт;
- з роз'їзним характером зі встановленням надбавки за таку роботу — якщо це передбачають локальні акти для таких категорій працівників.

Однак у цьому разі для справедливої і належної оплати слід задокументувати фактично виконані екіпажем обсяги роботи й фактично відпрацьований час для кожного члена екіпажу, а також визначити порядок оплати робіт, виконаних на іншому підприємстві (залежно від фактичних умов їх виконання).

Агропідприємства можуть укласти договір про спільну діяльність, що передбачає об'єднання їхніх вкладів і спільну діяльність для одержання прибутку або досягнення іншої мети (ч. 1 ст. 1132 ЦК).

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
П'ять кроків, щоб укласти договір про спільну діяльність
(«Головбух Агро», № 6/2020)

Кабмін відновив можливість проводити позапланові перевірки суб'єктів господарювання у багатьох сферах. Коротко пояснимо, в чому суть змін, внесених до постанови «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану»

Із лютого 2026 року уряд відновив позапланові та планові перевірки

Ірина Константинова,
юрист-експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

Із 4 лютого 2026 року запрацювали Зміни, що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 р. № 303 (далі — Зміни), затверджені постановою КМУ від 28.01.2026 № 121 (далі — Постанова № 121).

Оновлена редакція постанови КМУ «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану» від 13.03.2022 № 303 (далі — Постанова № 303), як і раніше, визначає, що під час воєнного стану **не проводять** планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання. Водночас у Змінах встановили випадки, коли позапланові та планові заходи контролю все ж дозволені.

Розгляньмо основні з цих випадків. Багато з них заховані під посиленнями на норми інших нормативно-правових актів, що просто згадані у Змінах.

Отже, посадовці запровадили можливість проводити позапланові перевірки :

- за рішенням суду;
- за заявою суб'єкта господарювання, яку він подав до органу держнагляду (контролю), про перевірку за його бажанням;
- щоб перевірити, як суб'єкт господарювання виконує приписи (розпорядження, інші розпорядчі документи) про усунення порушень вимог законодавства, видані за результатами попередньої перевірки.

Окрім цього, заборона на проведення перевірок, яка діяла з березня 2022 року, тепер не стосується позапланових перевірок у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (із підстави, визначеної в абзаці восьмому частини 1 статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V).

І це ще не все: під час воєнного стану органам держнагляду (контролю) дозволили проводити позапланові перевірки юридичних та фізичних осіб, ФОПів із таких підстав:

- звернення фізособи (фізосіб) про порушення прав із додаванням документів (копій), які це підтверджують (за наявності);
- доручення Прем'єр-міністра України про перевірку суб'єкта господарювання у зв'язку з виявленими системними порушеннями та/або настанням події, яка справляє значний негативний вплив на права, законні інтереси, життя і здоров'я людей, навколишнє природне середовище та забезпечення безпеки держави.

Важливо, що умовою таких перевірок є наявна загроза негативного впливу на:

- життя і здоров'я людини;
- навколишнє природне середовище;
- забезпечення безпеки держави.

Зміни, внесені Постановою № 121, також дають змогу проводити перевірки в разі:

- аварії, пожежі, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або профзахворювання, що пов'язані з діяльністю суб'єкта господарювання;

- загрози життю або здоров'ю людей, навколишньому природному середовищу або держбезпеці, що безпосередньо пов'язана з провадженням ліцензованого виду господарської діяльності, яку документально підтвердив орган державної влади, уповноважений у відповідній сфері, — для перевірки, як ліцензіат дотримує ліцензійних умов, пов'язаних із цим випадком.

Окрім того, в пункті 2 Змін наразі визначено, що в період війни за рішенням Держпродспоживслужби проводять позапланові перевірки того, як суб'єкт господарювання виконує вимоги законодавства у сферах:

- формування, встановлення і застосування державних регульованих цін, метрологічного нагляду і захисту прав споживачів у сфері житлово-комунальних послуг;
- захисту прав споживачів;
- карантину і захисту рослин, насінництва та розсадництва, біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО на підприємствах, в установах та всіх організаціях АПК, за наявності загрози безпеці держави, а також для виконання міжнародних зобов'язань України;
- тощо.

Важливим для цих перевірок (як і в попередніх випадках) є фактор наявності загрози негативного впливу на права, законні інтереси, життя і здоров'я людини.

РЕЗЮМЕ

Як бачимо, ситуацій, у яких відновили проведення планових та позапланових перевірок, тепер доволі багато

Експертус ГОЛОВБУХ

Готові рішення для бухгалтера
в усіх робочих ситуаціях

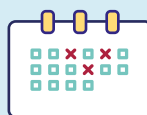
Податки та збори • Документообіг • Господарські операції • Бухоблік
Бухпроведення • Оплата праці та соцвиплати • Кадри для бухгалтера
Звітність • Перевірки та відповідальність

Спробуйте Систему в дії

gb.expertus.com.ua

Персональні
консультації
без обмежень

Інтерактивний
календар
бухгалтера

Форми, зразки
документів

Електронні версії
професійних
журналів і книг

Безплатні
вебінари
щомісяця

Навігатори,
сервіси, словники,
калькулятори

ВИЩА ШКОЛА
ГОЛОВБУХА

Будьте завжди
на крок попереду

Національна сертифікація головбуха медичного КНП

Три місяці
навчання online

Підсумковий
тест

Сертифікат
про підвищення кваліфікації
від НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Забронюйте місце на навчання

0 800 21 12 20 | shop.expertus.media